

Теоретичні засади підготовки майбутніх політологів до професійної діяльності англійською мовою

Кордонова Алла Вікторівна¹

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: cordonova@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-8952-178X>

У статті розглядаються теоретичні засади підготовки студентів-політологів до здійснення професійної діяльності англійською мовою. Одним із шляхів такої підготовки є процесуальна інтеграція політології та англійської мови, в якій підпорядковуються всі ланки процесів навчання цих предметів, а саме: цілі навчання іноземної мови залежать від цілей навчання політології; вибір явищ іношомовного мовлення залежить від змісту того, що вивчається; іношомовні знання й мовленнєві вміння є тими, які дозволяють виразити предметні знання і виявити відповідні предметні вміння; методи й засоби навчання іношомовного мовлення залежать від методів і засобів навчання політології; приріст професійних знань і рівень володіння ними залежить від приросту лінгвістичних знань і рівня розвитку іношомовних мовленнєвих умінь. З іншого боку, вдосконалення способу підготовки фахівців зазначеної галузі є можливим на основі моделювання компетентнісної парадигми відповідних професійних й іношомовних мовленнєвих умінь. Їхня реалізація відбувається в інтегрованому процесі навчання, в якому предмет професійної діяльності є домінуючим, тоді як англійська мова є лише допоміжним засобом набуття знань із фаху. Таке інтегроване навчання складається з п'яти етапів, а саме: 1) ознайомлювального, на якому відбувається прослуховування тематичної інформації рідною мовою у вигляді лекції викладача; 2) мовного, на якому студенти здобувають лінгвістичні знання, відповідно до тематики, що вивчається, і формують навички вживання цього матеріалу в словосполученнях і реченнях; 3) навчально-мовленнєвого, на якому розвиваються вміння сприйняття тематичної інформації у вигляді прослуховування лекції англійською мовою, її коментування, а також перевірки розуміння прослуханого шляхом відповідей на деталізовані і ключові запитання; 4) мовленнєвого, на якому студенти навчаються аналізувати події відповідної тематики і прогнозувати їх можливі наслідки; 5) професійного, на якому студенти навчаються професійному застосуванню здобутих знань у процесі моделювання і реалізації навчальних проектів.

Ключові слова: професійна діяльність, інтегрована підготовка, студенти-політологи, процесуальна інтеграція, професійна компетентність, іношомовна мовленнєва компетентність.

Вступ. У сучасному світі, що стрімко змінюється, проблема аналізу поточних подій набуває істотного теоретичного й практичного значення. Це зумовлено тим, що останнім часом політична картина світу характеризується нестабільністю, тенденцією до розпаду традиційних державних структур та створення нових міжнаціональних об'єднань. У глобальній світобудові виникають явища, які не могли бути раніше, проте під впливом певних обставин вони наявні в сучасній взаємодії різних країн.

Не викликає жодних сумнівів, що зміни в природі й суспільстві не завжди залежать від людини. Вони відбуваються поза можливості управління ними. До таких феноменів здебільшого, належать стихійні лиха. Однак історичні, економічні й соціальні процеси контролюються людиною за умови їх глибокого розуміння, об'єктивного аналізу й наукового обґрунтування.

Вирішенням саме цих проблем займаються сучасні політологи. У сферу їхньої професійної діяльності входить не лише аналіз актуальних проблем, але й прогнозування майбутніх. Найдосвідченіші з них здатні попередити політиків від багатьох неправомірних дій, тим самим врятувати країну від усіялих потрясінь. Тому сьогодні перед вищою школою стоїть завдання підготовки висококваліфікованих політологів, здатних виконувати такі складні аналітичні й

¹ кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри західних і східних мов та методика їх навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

прогностичні дії загальнодоступною й зрозумілою мовою. Поза сумнівом такою є англійська мова, якою розмовляють 25% жителів Землі.

Проблема навчання англійського професійного мовлення майбутніх політологів не є новою в педагогічній теорії та практиці. Проте методи їх реалізації не дали достатніх результатів. Проведений нами аналіз способів навчання майбутніх політологів іншомовного фахового мовлення довів таке: такі науковці, як Д. Бобова, Т. Денищиц, Т. Донченко, А. Нікітіна, А. Онощенко запропонували обґрунтовані системи навчання іншомовного професійного мовлення студентів зазначеної спеціальності на базі розвитку їхньої термінологічної компетенції. Однак, нам видається, що автори не приділили достатньої уваги розвитку лексичних умінь тих, хто навчається, оскільки їхній потенціальний словник був обмежений лише термінами, що зумовило недостатню мовленнєву практику майбутніх політологів. Окреслену проблему намагались вирішити такі методисти, як Г. Суткевич, О. Москалюк, Д. Фатеєва. Вони пропонували здійснювати підготовку студентів до фахового іншомовного спілкування засобами ділової гри, діалогу-обговорення чи аналізу публічних виступів британських й американських політичних діячів. Попри істотну базу цих досліджень, поза увагою вчених залишилась проблема зміщення англійської мови з домінуючого предмета на допоміжний, що виконує функцію обслуговування професійної діяльності. Це призвело до того, що студенти могли вирішувати свої професійні завдання виключно на основі підготовленого мовлення. В умовах спонтанної комунікації вони відчували значні лінгвістичні труднощі.

Крім того, здійснений аналіз методичних досліджень з навчання майбутніх політологів англійського фахового мовлення виявив, що види їхньої професійної діяльності англійською мовою є вельми обмеженими в порівнянні з вимогами програм з їхньої основної спеціальності. Так, не було знайдено жодної наукової праці, в якій майбутніх політологів навчали би спонтанної дискусії з опонентами чи прогнозуванню політичних подій іноземною мовою.

Мета та завдання дослідження. Недоліки наявних досліджень з підготовки означених фахівців до здійснення професійних дій англійською мовою зумовили мету нашого дослідження: теоретичне обґрунтування способів удосконалення підготовки майбутніх політологів до їхньої професійної діяльності в її англійськомому супроводі. Для досягнення мети було окреслено такі завдання: 1) розкрити сутність поняття «процесуальна інтеграція політології й англійської мови»; 2) спроектувати компетентнісну парадигму відповідних професійних й іншомовних мовленнєвих умінь майбутніх політологів; 3) довести, що синтез цих компетентностей складає теоретичну основу їхньої підготовки до професійної діяльності англійською мовою; 4) визначити етапи такої інтегрованої підготовки.

Матеріали та методи дослідження. Методи дослідження: теоретичні – аналіз педагогічної, психологічної, дидактичної літератури з проблеми дослідження, який уможливує подальше теоретичне обґрунтування доцільності інтегрованої підготовки майбутніх політологів до професійної діяльності англійською мовою; емпіричні – аналіз робочих навчальних планів, робочих програм з дисципліни «Іноземна (англійська) мова за професійним спрямуванням» для студентів-політологів ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» з метою з'ясування стану досліджуваного питання в практиці закладів вищої освіти.

Результати дослідження. Виклад основного матеріалу. Здійснений аналіз методичних досліджень з навчання майбутніх політологів англійського фахового мовлення засвідчив, що види їхньої професійної діяльності англійською мовою є вельми обмеженими в порівнянні з вимогами програм з їхньої основної спеціальності. Так, ми не знайшли жодної наукової праці, в якій майбутніх політологів навчали спонтанної дискусії з опонентами чи прогнозуванню політичних подій іноземною мовою.

Нам видається, що вдосконалення способу підготовки майбутніх політологів до їхньої професійної діяльності в її англійському супроводі можливе як на основі врахування особливостей процесуальної інтеграції, так і на основі моделювання компетентнісної парадигми відповідних професійних й іншомовних мовленнєвих умінь.

Щодо процесуальної інтеграції, то тут слід враховувати не лише зміст предмета англійською мовою та шляхи його мовленнєвого вираження, але й увесь процес в цілому. У ньому «підпорядковуються ланки двох різнотипних предметів, а саме: цілі навчання іноземної мови залежать від цілей навчання предмета професійної діяльності; вибір явищ іншомовного мовлення залежить від змісту того, що вивчається; іншомовні знання й мовленнєві вміння є тими, які дозволяють виразити предметні знання і виявити відповідні предметні вміння; методи й засоби навчання іншомовного мовлення залежать від методів і засобів навчання домінуючої дисципліни; приріст предметних (професійних) знань і рівень володіння ними залежить від приросту лінгвістичних знань і рівня розвитку іншомовних мовленнєвих умінь» (Мартинова, 2017) .

Крім того, специфічною особливістю процесуальної інтеграції є розвиток не лише навчально-професійних іншомовних умінь і іншомовних професійно-мовленнєвих умінь, але й обов'язкова їх реалізація у виробничому процесі. У цьому випадку – це виконання майбутніми політологами професійних дій на міжнародних студентських конференціях, а також у процесі моделювання й реалізації виробничих проєктів.

Нам видається, що виконання таких складних лінгвомовленнєвих дій забезпечується на основі попереднього розвитку відповідних видів компетентностей: професійної й іншомовної мовленнєвої. Під професійною компетентністю слід розуміти «інтегральну характеристику ділових й особистісних якостей фахівців, що відбиває рівень знань, умінь та навичок, досвіду, достатніх для здійснення певного виду діяльності, що пов'язана із прийняттям рішень» (Симоненко, Ретівих, 2003). Професійна компетентність майбутніх політологів передбачає здатність вирішувати спеціалізовані завдання у предметній сфері політології та застосовувати ключові теорії та методи політичних досліджень й аналізу політики в експертно-аналітичній, політико-організаційній, консультативній, викладацькій та громадській сферах практичної професійної діяльності. Її складниками є: розуміння загальної природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності; базові знання нормативної та позитивної політичної теорії, політичного аналізу, порівняльної та прикладної політології; вільне володіння базовим категоріально-поняттєвим й аналітико-дослідницьким апаратом сучасної світової політичної науки; розуміння ключових принципів функціонування і закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів і процесів, політичної поведінки, політичної культури й ідеології, світової політики і політики окремих країн та регіонів; застосування ключових політологічних понять, теорій і методів до аналізу владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів й ідей відповідно до певного історичного чи сучасного контексту; розуміння базових особливостей реалізації влади в різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного й соціокультурного контексту функціонування і взаємодії; здатність використовувати сучасні політологічні теорії, концепти і методи для аналізу політики на місцевому, національному і міжнародному рівнях; здатність конструювати дизайн, розробляти програму й здійснювати політологічні дослідження з використанням якісних і кількісних методів й інструментарію прикладного аналізу; здатність професійно викладати соціально-політичні дисципліни на відповідному рівні певної освітньої кваліфікації; здатність професійно виконувати політико-організаційні, експертні, консультативні функції на національному і міжнародному ринку праці (Штанько, Чорна, Авксентьева, Тіхонова, 2007). Проте для нас важливою є реалізація всіх цих компетентностей англійською мовою в процесі виконання майбутніми політологами їхньої професійної діяльності.

Звернімося до програми з політології, яка містить професійну тематику курсу, а також види знань й умінь їхньої реалізації. Ґрунтуючись на цьому, визначимо лексику відповідно до кожної теми, а також види набутих знань й умінь для здійснення професійної діяльності засобами англійської мови.

Таблиця 1

**Програма підготовки майбутніх політологів до професійної діяльності в її
україномовному та англomовному супроводах**

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ		ІНШОМОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ	
ЗНАТИ	УМІТИ	ЗНАТИ: англomовну лексику для розкриття тематики, що вивчається	УМІТИ: 1. повідомляти інформацію; 2. аргументовано викладати власну думку; 3. аргументовано погоджуватись чи не погоджуватись з іншою думкою; 4. аргументовано спростовувати інший погляд;

			5. прогнозувати політичні події в динаміці їх реалізації.
1) поняття «політологія як наука», її об'єкт, предмет. Періоди розвитку політології.	1) визначити поняття «політологія», її об'єкт, предмет. Характеризувати періоди розвитку політології як науки.	political science, mankind, the state, political units, to evolve, tribal horde, highly specialized government	Political science may be briefly defined as the science of the state. It deals with mankind viewed as organized political units. It considers the development of the state as it evolved from simple to complex, - from the loosely organized tribal horde to the modern state with its highly specialized government.
2) базові парадигми політології	2) характеризувати базові парадигми політології.	Paradigm shift, theological paradigm, naturalistic paradigm, geographical paradigm, biopolitics, conflict paradigm, the paradigm of consensus	A political paradigm means the way politics is normally conducted. There are such well-known paradigms as theological, naturalistic, geographical, biopolitics, conflict paradigm, and paradigm of consensus. But nowadays the word is often used in «paradigm shift».
3) історію розвитку політології. Основні політологічні концепції.	3) диференціювати основні етапи розвитку політології. Визначити відмінності основних політологічних концепцій.	Political philosophy, moral philosophy, political economy, political theology, the ideal state.	Political science as a separate field is a rather late arrival in terms of social sciences. However, the term «political science» was not always distinguished from political philosophy, and the modern discipline has a clear set of antecedents including also moral philosophy, political economy, political theology, and history.
4) функції політики.	4) визначити функції політики.	Foreign diplomacy, military defense, domestic order, civil liberties, periodic elections, economic growth	Major functions of modern government include: foreign diplomacy, military defense, maintenance of domestic order, administration of justice, protection of civil liberties, provision for

			and regulation of the conduct of periodic elections, and promotion of economic growth.
5) структуру і легітимність влади.	5) визначити засади й ресурси влади. Аналізувати показники легітимності влади.	The legitimacy of power, power resources, hierarchy, authority, perception, reality, to derive	Legitimate power is power you derive from your formal position or office held in the organization's hierarchy of authority. For example, the president of a corporation has certain powers because of the office he holds in the corporation. Like most power, legitimate power is based upon perception and reality.
6) структури й функції політичних систем.	6) виокремлювати елементи політичної системи, що складають її структуру.	political system, absolute monarchy, constitutional monarchy, parliamentary republic, presidential republic, unitary state, federal state, independent societies	According to renowned political scientists, G. Almond and J. Coleman «Political system (absolute monarchy, constitutional monarchy, parliamentary republic, presidential republic, federal state) is that system of interactions to be found in all independent societies.
7) суттєві ознаки політичних режимів.	7) визначити поняття «політичний режим». Характеризувати різні політичні режими.	Typology, to trace back, political regime, democratization, to indicate, diverse, different characteristics	The typology of political regimes or systems could be traced back in time to the establishment of city-states in ancient Greece (Aristotle) to modern day typologies, especially after the third wave of democratization. The classification clearly indicates that political regimes are diverse with different characteristics.
8) функції і типологію політичних партій	8) диференціювати різні типи політичних партій. Розкрити форми і методи діяльності громадських організацій та рухів.	Political parties, government, to control, to develop policies, groups of interests, voters, candidates	Political parties perform an important task in government. They bring people together to achieve control of the government, develop policies favorable to their interests or the

			groups that support them, and organize and persuade voters to elect their candidates to office.
--	--	--	---

Як видно з таблиці, в процесі цієї діяльності формуються, з одного боку, професійна компетентність майбутніх політологів, а з іншого – іншомовна мовленнєва. Синтез цих компетентностей складає теоретичну основу їхньої підготовки до професійної діяльності англійською мовою.

Такий синтез реалізується в інтегрованому процесі навчання, що складається з п'яти етапів, а саме: 1) ознайомлювального, на якому відбувається прослуховування тематичної інформації рідною мовою у вигляді лекції викладача-політолога; 2) мовного, на якому студенти здобувають лінгвістичні знання, відповідні до тематики, що вивчається і формують навички вживання цього матеріалу в словосполученнях і реченнях; 3) навчально-мовленнєвого, на якому розвиваються вміння сприйняття тематичної інформації у вигляді прослуховування лекції англійською мовою, її коментування, а також перевірки розуміння прослуханого шляхом відповідей на деталізовані і ключові запитання; 4) мовленнєвого, на якому студенти навчаються аналізувати події відповідної тематики і прогнозувати їх можливі наслідки; 5) професійного, на якому студенти навчаються професійному застосуванню отриманих знань у процесі моделювання і реалізації навчальних проектів.

Висновки. Таким чином, теоретичні засади підготовки майбутніх політологів до професійної діяльності англійською мовою полягають у: 1) формуванні професійно-діяльнісної та іншомовної мовленнєвої компетентностей на основі процесуальної інтеграції двох різнопланових предметів: політології та англійської мови; 2) їх реалізації в інтегрованому процесі навчання, в якому предмет професійної діяльності є домінуючим, тоді як англійська мова є лише допоміжним засобом набуття професійних знань і розвитку на їх основі відповідних умінь; 3) етапами навчання такого інтегрованого процесу є: ознайомлювальний, мовний, навчально-мовленнєвий, мовленнєвий, професійний; 4) професійна діяльність майбутніх політологів у її англійськомовному супроводі повинна повною мірою відповідати їхнім реальним професійним потребам, що полягають в об'єктивному висвітленні політичних подій, їх неупередженому аналізі, всебічному обговоренні, ретельному коментуванні та якісному прогнозуванні їхніх наслідків.

Література

Мартынова Р. Ю. Педагогические основы интегрированного обучения образовательной и иноязычной речевой деятельности студентов неязыковых специальностей: монографія. Одесса: «Освіта України», 2017. 208 с.

Симоненко В. Д., Ретивых М. В. Профессиональное обучение : навч.-метод. посіб. Брянск: Изд-во Брянского государственного университета, 2003. 174 с.

Штанько В. І., Чорна Н. В., Авксентьева Т. Г., Тіхонова Л. А. Політологія: навч. посіб. Київ: «Фірма ІНКОС», 2007. 288 с.

Theoretical bases for training future political scientists in profession-oriented activity in English

Kordonova Alla²

State institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», Odesa, Ukraine

Nowadays political reality is characterized by instability, the tendency of traditional state structures to collapse and the emergence of new interstate associations. The analysis of current political events taking place in them belongs to the professional activities of political scientists. As it is impossible to find a modern country which could develop beyond the formation of world civilization, there is no doubt that political scientists of different nationalities should communicate in the global English language.

² Ph.D. in Pedagogy, Senior Teacher of the Department of Western and Oriental Languages and The Methodology of their Teaching at the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky»

It follows from the above that it is necessary to train qualified specialists in this field of knowledge who could fulfil their professional duties by means of English.

However, the existing methods of teaching English-language professional speech to the future political scientists do not provide students with the mentioned skills.

In this regard, the purpose of the suggested article is to work out theoretical bases for training future political scientists in profession-oriented activity in English.

The development of the above-mentioned skills is possible on the basis of the procedural integration of the English language and political science, where the links of these two different subjects are coordinated. A specific feature of the procedural integration is the manifestation of educational and professional foreign language skills alongside with foreign language professional skills in the profession-centred (field-centred) process. Thus, it is necessary to develop two integrated competences: the professional and foreign language speaking ones. For their development, the professional subject of the course of political science and the corresponding vocabulary necessary for the expression of its content have been determined. Integrated training of future political scientists in analysing current events in English includes the stages as follows: familiarization, language-oriented, training in speaking, and profession-centred.

Keywords: professional activity, integrated training, future political scientists, procedural integration, professional competence, foreign language speech competence.

References

Martynova, R.Yu. (2017). *Pedagogicheskie osnovy integrirovannogo obucheniya obrazovatelnoy i inoyazychnoy rechevoy deyatel'nosti studentov neyazykovykh spetsialnostey* [Pedagogical bases of integrated learning of educational and foreign language speech activity of students of non-language specialities]. Odesa: Osvita Ukrainy [in Russian].

2. Simonenko, V.D., & Retiviyh, M.V. (2003). *Professionalnoye obucheniye* [Vocational education]. Bryansk: Izdatel'stvo Bryanskoho universiteta [in Russian].

3. Shtanko, V.I., Chorna, N.V., Avksentyeva, T.H., & Tikhonova L.A. (2007). *Politologiya* [Political science]. Kyiv: «Firma INKOS» [in Ukrainian].

Accepted: May 10, 2019

